

Vergaderjaar 2006–2007

24 036

Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit

28 165

Deelnemingenbeleid Rijksoverheid**Nr. 325**¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Crone (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Weekers (VVD), Gerkens (SP), Van Haersma Buma (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Irrgang (SP), Luijben (SP), Kalma (PvdA), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Cramer (ChristenUnie), Jules Kortenhorst (CDA), Van der Burg (VVD), Tony van Dijk (PVV), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Heijnen (PvdA) en Tang (PvdA).
Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Van Dam (PvdA), Halsema (GroenLinks), Remkes (VVD), Jonker (CDA), Aptroot (VVD), Van Gerven (SP), Jan de Vries (CDA), Van Hijum (CDA), Spekman (PvdA), De Krom (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Pechtold (D66), Kant (SP), Ulenbelt (SP), Van der Veen (PvdA), Anker (ChristenUnie), Mastwijk (CDA), Schippers (VVD), De Roon (PVV), Van Gijlswijk (SP), Thieme (PvdD), Wolfsen (PvdA) en Heerts (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Crone (PvdA), Schreijer-Pierik (CDA), Vendrik (GroenLinks), Ten Hoopen (CDA), voorzitter, Roland Kortenhorst (CDA), Hessels (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Van Dam (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD), Irrgang (SP), ondervoorzitter, Jansen (SP), Biskop (CDA), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Besselink (PvdA), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD) en Vos (PvdA).
Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Kalma (PvdA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Kortenhorst (CDA), Rouwe (CDA), Koşer Kaya (D66), Ulenbelt (SP), Blok (VVD), Samsom (PvdA), Roefs (PvdA), Weekers (VVD), Karabulut (SP), Luijben (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Cramer (ChristenUnie), Atsma (CDA), Schippers (VVD), Madlener (PVV), Neppéus (VVD), Blom (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD) en Heerts (PvdA).

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 5 april 2007

De vaste commissie voor Financiën¹, de vaste commissie voor Economische Zaken² en de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat³ hebben op 15 maart 2007 overleg gevoerd met viceminister-president, minister Bos van Financiën over:

- **de brief van de minister van Financiën d.d. 25 oktober 2006 inzake de kabinetsreactie op het rapport van de Nederlandse Mededingingsautoriteit over de Benzinemarkt 2005–2006 (24 036, nr. 322);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 17 november 2006 inzake het bijzonder aandeel van de Staat in TNT N.V. (27 638, nr. 6);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 21 november 2006 inzake aanbidding Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen (28 165, nr. 55);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 22 december 2006 inzake de evaluatieverslagen DNB NV, COVRA NV, NPMNA NV, NV Rechterland (28 165, nr. 56);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 19 februari 2007 inzake de verhoging van het percentage topdeel bij benzineveilingen van 15% naar 30% (24 036, nr. 324);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 19 februari 2007 inzake de overdracht van de aandelen NOVEC (28 165, nr. 58).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

³ Samenstelling:

Leden: Van der Staaij (SGP), Snijder-Hazelhoff (VVD), Mastwijk (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Roland Kortenhorst (CDA), Koopmans (CDA), Gerkens (SP), Van der Ham (D66), Nicolai (VVD), Haverkamp (CDA), De Krom (VVD), Samsom (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD), Roefs (PvdA), Jansen (SP), Cramer (ChristenUnie), Roemer (SP), Koppejan (CDA), Vermeij (PvdA), Madlener (PVV), Besselink (PvdA), Ouwehand (PvdD), Polderman (SP), Tang (PvdA) en De Rouwe (CDA).

Plv. leden: Van der Vlies (SGP), Boekstijn (VVD), Bilder (CDA), Van Gent (GroenLinks), Hessels (CDA), Jager (CDA), Van Bommel (SP), Koşer Kaya (D66), Neppéus (VVD), Van Gennip (CDA), Aptroot (VVD), Crone (PvdA), Van Baalen (VVD), Smeets (PvdA), Van Gijlswijk (SP), Anker (ChristenUnie), Van Leeuwen (SP), Knops (CDA), Depla (PvdA), Agema (PVV), Jacobi (PvdA), Thieme (PvdD), Lempens (SP), Waalkens (PvdA) en Van Heugten (CDA).

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Crone** (PvdA) vindt het ondenkbaar dat alleen met wetgeving en toezichthouders een sluitend systeem van publieke belangenbehartiging kan worden georganiseerd ten aanzien van staatsdeelnemingen, zoals de vorige minister van Financiën meende. Voor het behartigen van het publieke belang bij overheidsdeelnemingen is een actief aandeelhouderschap van de overheid onmisbaar. Tussen de zuivere overheidsbedrijven als zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en agent-schappen en volledige geprivatiseerde overheidsbedrijven zit een tussen-categorie. Hierin zit 40% van het nationaal inkomen. Bedrijven in deze sectoren zullen nooit volledige overheidsbedrijven worden. Er zal echter ook nooit sprake zijn van volledige marktwerking en dat is ook niet wenselijk.

In de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid van december 2001 is de lijn uitgezet dat de overheid alleen aandeelhouder is in bedrijfseconomische zin en dat er zo veel mogelijk wordt geprivatiseerd. Kan dit kabinet dit jaar een nieuwe nota maken waarin de hoofdzaak is dat alleen commerciële activiteiten kunnen worden geprivatiseerd, dat zbo's niet kunnen worden geprivatiseerd en dat er een tussencategorie is waarin de publiek-private constructie mogelijk is, een sociale vennootschap? Per staatsdeelneming moet worden bepaald wat het publieke belang is dat moet worden gediend en welke vorm van actief aandeelhouderschap daarbij past, zoals ten aanzien van het investeren in publieke infrastructuur, duurzame energie en de wijken. In de statuten moeten de publieke doelen worden vastgelegd en de actieve betrokkenheid van de overheid, afnemers en andere betrokkenen en het beleid over topbeloningen. Kan het kabinet reageren op het rapport van de commissie-Wijffels over de maatschappelijke onderneming? Kan hierbij ook aandacht worden besteed aan de rol van de consument?

Alle aandelen van TNT die de overheid nog in handen had, zijn vlak voor de verkiezingen van november 2006 verkocht. De afspraak is echter dat de verkoop van belangen plaatsvindt met instemming van de Kamer. In 2001 is ten aanzien van TNT-Post afgesproken dat de aandelen pas zouden worden verkocht als alle publieke belangen waren gewaarborgd. De Postwet is echter nog steeds niet aangenomen en hierover bestaan ook nog veel vragen bij de Kamer.

Het is goed dat de bonussen van het management van Connexxion zijn verlaagd naar aanleiding van fouten in het beleid. Kan er nog terug worden gekomen op het besluit om over te gaan tot meerderheidsprivatisering van Connexxion? Het verdient de voorkeur om eerst te kiezen voor een minderheidsprivatisering, eventueel met zicht op een meerderheidsprivatisering. Er moet op worden gelet dat de publieke belangen goed gediend blijven worden. Als dat niet zo is, moet ingegrepen kunnen worden.

Er komt een evaluatie van de veilingen van benzinstations langs rijks-wegen. Uit evaluaties blijkt dat deze veilingen niet leiden tot de concurrentie die werd verwacht. Het topdeel moet worden verhoogd naar 50% in plaats van de 30% die het kabinet voorstelt. De heer Crone dringt daarnaast aan op uitvoering van de motie-Hofstra c.s. (30 300 XII, nr. 54) over het plaatsen van prijspalen bij benzinstations.

Eventuele privatisering van Schiphol mag er niet toe leiden dat de zeggenschap over de kernactiviteit van Schiphol, dus de mainportfunctie, wordt beperkt. Iedere privatisering, ook onderhandse minderheidsprivatisering, leidt tot een zeker verlies aan zeggenschap. Daarover kunnen afspraken worden vastgelegd in de statuten. Ook zonder privatisering kan Schiphol geld opleveren, bijvoorbeeld via een superdividend. Daarnaast heeft Schiphol verschillende activiteiten die het publieke belang niet direct dienen, maar die puur commercieel zijn. Dat zijn bijvoorbeeld parkeergarages op het eigen terrein. Overwogen kan worden om die activiteiten, al

dan niet in minderheid, te privatiseren. Als Schiphol activiteiten wil ondernemen in het buitenland, kan het daartoe een dochteronderneming oprichten. Daarvoor is privatisering van de kernactiviteiten niet nodig.

De heer **Weekers** (VVD) zegt dat uit het rapport van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) blijkt dat het veilen van benzinestations langs de snelwegen niet heeft geleid tot vergroting van de prijsconcurrentie. De vijf grote oliemaatschappijen hebben de zaak verdeeld. Nieuwe toetreders hebben nauwelijks meer markttoegang gekregen. Is de minister bereid om de NMa te vragen om de benzinescan te blijven uitvoeren? Waarom is er niet voor gekozen om de voor september 2007 geplande evaluatie van het veilingssysteem en de topdeelregeling eerder uit te voeren om tot een fundamentele herziening van het systeem te kunnen komen? Is het op grond van Europees recht mogelijk om te kiezen voor een asymmetrisch veilingssysteem om nieuwe toetreders meer kans te geven en, zo ja, wat is het oordeel van de minister hierover?

De motie-Hofstra c.s. over de prijsspalen moet worden uitgevoerd. Er is een begin gemaakt, maar het ministerie van Verkeer en Waterstaat aarzelt over het plaatsen van zuilen waarop de vergelijkende prijzen van de eerstvolgende benzinestations zijn aangegeven. In Duitsland worden aan de snelweg ook de prijzen aangegeven van benzinestations die niet direct aan de snelweg liggen, maar er dicht in de buurt. Hierdoor kan de prijsconcurrentie worden vergroot.

De Bovag is niet tevreden met de wijziging van de topdeelregeling, namelijk een verhoging van 15% naar 30%. Zij claimt niet betrokken te zijn bij de wijziging en heeft er ook inhoudelijke bezwaren tegen. Het kan niet de bedoeling zijn dat brancheorganisaties de doorslag geven. Het publieke belang moet prevaleren. Uit de overzichten van veilingen blijkt dat er vaak een groot verschil zit tussen het hoogste bod en het tweede bod. In al deze gevallen is de hoogste bidder de oorspronkelijke concessiehouder. Als gevolg van de topdeelregeling hoeven de bidders het grootste deel van het verschil tussen de hoogste en de een na hoogste bieding niet zelf te betalen. Dat levert een perverse prikkel op om nieuwkomers op de markt en concurrenten te weren. Met de voorgestelde aanpassing van de topdeelregeling zal waarschijnlijk niet het beoogde effect worden bereikt. Deze aanpassing zal slechts leiden tot een verhoging van de opbrengst voor de Staat.

De leidraad bij overheidsdeelnemingen moet zijn dat per deelneming en concessie heel scherp wordt geformuleerd wat het publieke belang is en waarom het noodzakelijk is dat de overheid aandeelhouder is. Waarom is de overheid bijvoorbeeld nog steeds aandeelhouder van Holland Casino en de Staatsloterij terwijl het kansspelbeleid is vormgegeven via wet- en regelgeving? Dat levert spanning op. Holland Casino wil expanderen. Dat leidt tot meer opbrengsten voor de Staat. Tegelijkertijd is dit in strijd met het publieke belang dat in de Wet op de kansspelen is omschreven, namelijk beperking van kansspelen. Dit levert ook spanningen op met het Europees recht.

De lijn moet zijn dat zo veel mogelijk moet worden geprivatiseerd en dat publieke belangen zo veel mogelijk via wet- en regelgeving en via goede toezichthouders moeten worden gehandhaafd. De toezichthouders moeten toezicht houden op de marktimperfecties. Op deze wijze kan het publieke belang het beste worden gediend zonder dat de overheid in een spagaat terecht komt. Ook bij Schiphol zou het beter zijn om de publieke belangen te borgen via wet- en regelgeving en toezicht via een hybride systeem. Als de markt zo imperfect is dat er sprake is van monopolisme, heeft een staatsmonopolie de voorkeur boven een particulier monopolie. In de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid van december 2001 is vastgelegd dat publieke belangen het beste via regelgeving, concessievoorwaarden en overeenkomsten geborgd kunnen worden, omdat het aandeelhouderschap slechts beperkte sturingsmogelijkheden biedt voor

borging van het publieke belang. Wanneer wordt deze nota geëvalueerd? Op grond van een dergelijke evaluatie kan worden gekomen tot aanpassing van het beleid. Daarbij moeten de deelnemingen en belangen van de Staat heel scherp tegen het licht worden gehouden. Als iets aan de markt kan worden overgelaten, eventueel met de nodige randvoorwaarden, moet dat gebeuren. In de evaluatie moet speciale aandacht worden besteed aan Holland Casino en de Staatsloterij.

De heer **Irrgang** (SP) vindt dat de overheid als aandeelhouder niet alleen moet kijken naar financieel rendement, zoals de afgelopen jaren wel het geval is geweest. De overheid moet als aandeelhouder vooral kijken naar het maatschappelijke rendement. De keuze voor een naamloze vennootschap in plaats van een zbo of een agentschap is soms arbitrair en impliceert niet altijd dat de overheid op afstand moet staan.

De opvattingen over de gewenste rechtsvorm voor bedrijven en instellingen zijn ook aan veranderingen onderhevig. Wat vindt de minister van de opvatting van de Europese Unie over het bijzondere aandeel? De overheid heeft als aandeelhouder ook een rol met betrekking tot de topsalarissen. Uit de paragraaf over het bezoldigingsbeleid is niet echt op te maken dat er werk gaat worden gemaakt van de aanpak van topsalarissen bij overheidsdeelnemingen. Heeft de norm die in het regeerakkoord is gesteld, namelijk het salaris van de minister-president als norm voor de semi-publieke sector, ook betrekking op overheidsdeelnemingen zoals de Nederlandse Spoorwegen, Schiphol en Connexxion?

De overheid wil gokverslaving tegengaan, dus bij Holland Casino moet het financiële rendement niet de doelstelling zijn. Het is jammer dat de evaluatie van Holland Casino nog niet is afgerond. Gaat de overheid als aandeelhouder optreden tegen Holland Casino als blijkt dat het bedrijf veel te veel in strijd met de overheidsdoelstelling werkt door een agressief reclamebeleid? Hoe wordt de afweging gemaakt tussen het rendement van de overheid als aandeelhouder en de doelstelling van het overheidsmonopolie?

In het evaluatieverslag van de COVRA NV (Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval) wordt aan het eind de vraag opgeroepen of een vennootschap de meest logische rechtsvorm is. Moet de COVRA niet dichter bij de overheid worden geplaatst?

Wil het kabinet Schiphol privatiseren of niet? Het besluit om Schiphol niet naar de beurs te brengen, betekent immers niet dat er helemaal geen privatisering kan plaatsvinden via bijvoorbeeld onderhandse plaatsing. Ook vervreemding van een minderheidsaandeel in de NV Schiphol is onwenselijk. Respecteert het kabinet het veto van de gemeente Amsterdam?

Het openbreken van de benzinemarkt is hard nodig. Dit is niet bewerkstelligd door de veiling van tankstations langs de rijkswegen, zo blijkt uit het rapport van de NMa. Nog steeds is 90% van de tankstations langs snelwegen in handen van de vijf grootste oliemaatschappijen. De vraag is of verhoging van het topdeelpercentage de oplossing is. Kan de minister zoeken naar mogelijkheden om deze markt op een robuustere manier open te breken, bijvoorbeeld door te bepalen dat er voorlopig geen locaties vrij komen voor de grootste marktpartijen? De motie-Hofstra c.s. moet worden uitgevoerd, want de prijsaanduidingen langs de snelwegen laten nog steeds te wensen over. De prijzen moeten conform een vast format langs de snelweg zichtbaar zijn, zodat de weggebruiker een keuze kan maken.

De heer **Tony van Dijck** (PVV) vindt dat het bij de afbouw van staatsdeelneming van groot belang is dat de publieke taak geborgd blijft en er concurrerende marktwerking mogelijk is. De overheid is doorgeschoten met privatisering. De overheid moet zich niet mengen in zaken die aan de particuliere markt kunnen worden overgelaten. Waar geen echte concur-

rentie mogelijk is en de dienst voorziet in een primaire levensbehoefte, zoals energievoorziening, wordt vaak een hogere prijs voor de diensten betaald na privatisering. Bij de particuliere sector overheerst vaak het commerciële belang, wat ten koste gaat van het publieke belang. Bij elke beslissing tot privatisering moet de overheid zich dus afvragen of er daadwerkelijk sprake is marktwerking en of er sprake kan zijn van gezonde concurrentie waarmee het publieke belang is gebaat.

Uit de benzinescan van de NMa blijkt dat de veiling van benzinestations een grote flop is. Deze methodiek speelt de grote spelers in de kaart. Wil de minister met onmiddellijke ingang stoppen met de veilingen en komen met een nieuwe methode om de doelstelling te bereiken, namelijk het toelaten van nieuwkomers op de benzinemarkt om meer concurrentie te bewerkstelligen?

Het is goed dat de Nederlandse Inkoopcentrale is afgestoten. Deze taken kunnen prima door marktpartijen worden verzorgd zonder de publieke belangen te schaden. Heeft de Staat nog contractverplichtingen jegens NV Rechterland? Hoe heeft de Staat zijn inkoopbeleid nu ingericht? Het afstoten van de Staatsdrukkerij en -uitgeverij (Sdu) is een goede zaak. Zijn er afspraken gemaakt over opdrachtverlening van de overheid? Is de overheid vrij in haar keuze voor drukkerijen of is zij toch nog grotendeels gebonden aan de Sdu? Zijn er werknemers afgevoerd? Waarom is een eenmalige uitkering van 4,5 mln. verstrekt aan de werknemers op het moment van verkoop?

In de stukken staat dat de NIB Capital Bank N.V. voor 100% juridisch eigenaar is van de Nederlandse Participatie Maatschappij voor de Nederlandse Antillen (NPMNA), terwijl de Staat voor 100% financieel verantwoordelijk is. Is dit geen ongewenste constructie? In hoeverre heeft de aankoop van de Parman Groep consequenties voor de NPMNA? Is het mogelijk om de hele portefeuille over te dragen aan de Parman Groep? Er zijn zorgen over de privatisering van NOVEC (Nederlandse Opstelpunten voor Ethercommunicatie) omdat er mogelijk sprake is van een monopolie. Commerciële zendgemachtigden zijn afhankelijk van de antenne-opstelpunten. Heeft TenneT door deze transactie niet een te grote machtspositie verworven op de markt van antennebeheer in Nederland? Zijn er concurrenten op deze markt en, zo ja, wie zijn dat?

De heer **Omtzigt** (CDA) zegt dat uit het rapport van de NMa blijkt dat er geen sprake is van competitie op de benzinemarkt langs snelwegen. De veiling heeft niet geleid tot meer prijsdruk, maar wel tot extra inkomsten voor de Staat. De NMa heeft veel kritiek op de topdeelregeling. Als een concessiehouder zijn eigen concessie koopt, krijgt hij 70% van het verschil tussen het hoogste en het een na hoogste bod retour van de Staat. Het doel van het topdeel is echter om onevenredige bevoordeling van de zittende partij ten opzichte van andere aanbieders te voorkomen. Kan de minister dit toelichten?

Kan binnen twee maanden een evaluatie van de veilingen aan de Kamer worden gezonden en pas over worden gegaan tot de volgende ronde veilingen als deze is besproken in de Kamer? De motie-Hofstra c.s. moet worden uitgevoerd. Benzinepomphouders moeten over meer liters brandstof accijns afdragen dan zij leveren als gevolg van temperatuurverschillen van de brandstof, de zogenaamde spooklitersproblematiek. Kan de minister de Kamer daarover informeren?

Wat is het oordeel van de minister over de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid uit 2001? De visie van de CDA-fractie op deelnemingen is dat daar waar natuurlijke monopolies bestaan er geen sprake dient te zijn van privatisering en daar waar de markt zijn werk kan doen wel. Er moet daarnaast een heldere afweging worden gemaakt in het overgangsgebied. De opmerkingen die in het notaoverleg over topbeloningen zijn gemaakt, zijn nog onverkort van kracht. Hierover kan nadere discussie plaatsvinden in het debat over de kabinetsvisie op de nota. De heer Omtzigt merkt op

dat er maar over een zeer klein aantal deelnemingen verschil van mening bestaat tussen de fracties.

Bij de discussie over de nota in 2002 concludeerden de Kamer en het kabinet dat de Nederlandsche Bank (DNB) niet zou worden afgestoten. De conclusie in de nieuwe evaluatie is minder stellig. Het is van belang dat DNB een staatsdeelneming blijft. Het kabinet stelt in de evaluatie voor om de overheidscommissarissen bij de DNB af te schaffen. Dit lijkt wellicht logisch omdat de overheidscommissaris bij structuurvennootschappen is afgeschaft, maar daarmee is dit geval niet vergelijkbaar. In artikel 13, lid 2, van de Bankwet 1998 staat bovendien dat één lid van de raad van commissarissen van overheidswege wordt benoemd. Mocht de regering de overheidscommissaris willen afschaffen, dient zij een wetsvoorstel hiertoe aan de Kamer te zenden.

De COVRA moet een staatsdeelneming blijven. Slechts de overheid kan verantwoordelijk zijn voor nucleair afval dat nog lang zorgvuldig moet worden opgeslagen. Het is bevreemdend dat de mogelijkheid wordt geopend om daar over vijf jaar een ander standpunt over in te nemen.

Toen tot evaluatie van de NPMNA werd besloten, was nog niet duidelijk dat er een akkoord met de Antillen zou worden gesloten. Nu het akkoord er is, lijkt het logischer om de toekomst van de NPMNA te betrekken bij de uitwerking van de afspraken in het slotakkoord en dus nu niet te besluiten tot verkoop van de bezittingen. Dat gebeurt immers ook niet bij andere regionale participatiemaatschappijen zoals de Oostelijke ontwikkelingsmaatschappij. Uit de evaluatie van de NPMNA blijkt niet dat er overleg heeft plaatsgevonden met de Antillen. Is de minister bereid om samen met de staatssecretaris van BZK overleg te voeren met de Antillen over deze deelneming, de Kamer daarover te informeren en ondertussen niet over te gaan tot vervreemding van aandelen in deze deelneming?

Door de verkoop van de laatste tranche aandelen TNT is TNT nu volledig geprivatiseerd, zoals de doelstelling was van de regering. Hoeveel was de netto opbrengst van deze transactie en wat waren de kosten ervan voor de overheid? Wat was de precieze opbrengst per aandeel? Heeft de Staat nog andere bijzondere aandelen die hij overweegt af te stoten? Kan daarvoor een marktconforme waardering worden gegeven die meer bedraagt dan de 70 cent die het gouden aandeel KPN heeft opgeleverd?

Wordt bij de privatisering van de Sdu de garantie gegeven dat het paspoort op een veilige en goed gefundeerde manier, dus conform de publieke randvoorwaarden waarover eerder is gesproken, geproduceerd blijft worden? Kan de minister dit nader toelichten?

Antwoord van de minister

De **minister** zegt dat het beleid inzake staatsdeelnemingen was dat er geprivatiseerd werd als dat mogelijk was. In de komende periode zullen de accenten wat anders liggen, namelijk dat er niet wordt geprivatiseerd tenzij daar dringende redenen voor zijn. De belangrijkste reden voor deze wijziging is dat de portefeuille aan staatsdeelnemingen inmiddels veranderd is. De deelnemingen die eenvoudig en logischerwijs verkocht konden worden, zijn inmiddels verkocht. De portefeuille bevat nu nog vooral deelnemingen met grote publieke belangen of met een grote mate van complexiteit. Het is echter niet uit te sluiten dat er nog zaken worden afgestoten. Het accent gaat in de komende jaren van afstoten naar beheer. Binnen dat beheer zal er sprake zijn van actief aandeelhouderschap. Een andere reden van de wijziging van het beleid is gelegen in de gewijzigde samenstelling van de coalitie. In het coalitieakkoord is aandacht besteed aan de maatschappelijke onderneming als alternatief voor een te rigide? keuze tussen volledige staatsdeelneming en volledig naar de markt brengen. Het voornemen van de coalitie is om hier meer aandacht aan te besteden. Borging van publieke belangen in wet- en regelgeving inclusief het instellen van toezichthouders heeft niet altijd geleid tot volledig slui-

tende borging van publieke belangen. In bepaalde gevallen kan of moet actief aandeelhouderschap een rol spelen bij deze borging. Volledig publiek beheer zonder enige marktwerking is echter ook niet altijd goed geweest voor de borging van publieke belangen. Er zal een evenwicht moeten worden gezocht, bijvoorbeeld via maatschappelijke ondernemingen of sociale vennootschappen.

Het uitgangspunt voor de komende periode is langetermijnbeheer op een zakelijke grondslag met maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dat vertaalt zich in drie doelstellingen met betrekking tot deelnemingen, namelijk dat de continuïteit van de kernactiviteit van de staatsdeelneming geen gevaar loopt, dat de financiële belangen van de Staat adequaat worden behartigd en dat er een zorgvuldige balans wordt gecreëerd tussen de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Staat als aandeelhouder en de andere stakeholders. Om deze doelstellingen te bereiken zal de Staat zich de komende jaren actief opstellen als aandeelhouder in lijn met de invloed die vergelijkbare private aandeelhouders opeisen en de mogelijkheden die wettelijke kaders en best practices for corporate governance bieden. Hierbij zal worden gelet op het bewaken van de strategie, beoordeling van grote investeringsbeslissingen, het bezoldigingsbeleid bij de raad van bestuur en het voorkomen van het financieel te vet worden van de deelnemingen.

Het kabinet streeft ernaar om in de loop van 2007 een visie op overheidsdeelnemingen, inclusief een reactie op het rapport van de commissie-Wijffels, aan de Kamer te zenden waarin zijn visie op en invulling van de fenomenen «maatschappelijke onderneming» en/of «sociale vennootschap» zal worden opgenomen. Er zal worden gezocht naar een wettelijke inbedding van hybride vormen tussen volledig privaat en volledig publiek. Er zijn echter vele verschillende hybride vormen en zij verschillen ook per sector waarin zij actief zijn. Deze verschillen zullen worden erkend bij de uitwerking van de voorstellen.

Er bestaat bij vrijwel alle hybride organisaties een groot gevaar dat er een verdwijnendriehoek van zeggenschapsverhoudingen ontstaat, namelijk dat zowel marktdruk, adequate aansturing door een publiek gestuurde organisatie als adequate toezicht ontbreekt. Bij dit soort organisaties dienen de winstdoelstellingen gematigd te zijn en zij dienen in elk geval behouden te blijven voor het publieke belang. Daarnaast moet in de relatieve weging tussen publieke belangen en private doelstellingen een ander balanspunt worden gekozen dan bij volledig private partijen. Dat kan zich bijvoorbeeld uiten in keuzes met betrekking tot het bezoldigingsbeleid. Er zal ook aandacht worden besteed aan vormen van verantwoording en toezicht. Er zal nog dit jaar een evaluatie van de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid plaatsvinden. Uiteraard zal de positie van de consument hierin ook een rol spelen.

Het veilingbeleid van benzinstations loopt tot 2024, dus het is nog te vroeg om het als mislukt aan te merken. Wel lijkt het dat het voor de grote zittende marktpartijen eenvoudig is om hun positie te behouden. Volgens de NMa speelt het topaandeel hier een rol bij. Na de vijfde veiling in september van dit jaar is een evaluatie gepland. Daarom is besloten om nu al over te gaan tot verhoging van het topaandeel van 15% tot 30%, zodat het effect daarvan kan worden betrokken bij de evaluatie. Na de evaluatie van worden gezien of het wenselijk is om het topaandeel nog verder te vergroten of dat er andere maatregelen moeten worden genomen om de toegang voor nieuwkomers op de markt te vereenvoudigen en tot meer prijsconcurrentie te komen. Uiteraard zijn andere opties dan verhoging van het topaandeel bespreekbaar.

Als een asymmetrische veiling wordt geïntroduceerd, moeten de conventanten met alle deelnemers aan de veilingen worden opengebroken en heronderhandeld worden. Dat heeft niet de voorkeur. De toezichthouder denkt dat een huidige omvang van het topaandeel een rol speelt bij de instandhouding van de positie van de zittende concessiehouders, met

name de grote. Daarom zal het topaandeel worden verhoogd voorafgaand aan de evaluatie. Op grond van de huidige regelgeving kan het topaandeel verhoogd worden tot maximaal 30%. De minister is geen voorstander van het naar voren halen van de evaluatie, omdat deze dan minder gegevens zal bevatten dan een evaluatie na verhoging van het topaandeel. Het feit dat bij de volgende veiling concessiehouders niet meer verplicht zijn om tankstations af te stoten, heeft uiteraard invloed. Toch is het niet wenselijk om de evaluatie voor de zomer te laten plaatsvinden. Het betreft een uitstel van slechts drie maanden. Het is mogelijk om de evaluatie in oktober naar de Kamer te zenden. Beperking van het aantal te veilen tankstations in september, levert de nodige complicaties op. Daarom verdient het de voorkeur om het huidige aantal te handhaven. De uitvoering van de motie-Hofstra c.s. gaat langzaam. De minister zal onderzoeken hoe deze kan worden versneld. De vraag over de spookliters zal schriftelijk worden beantwoord.

De privatisering van Connexion is al in gang gezet. Er zijn drie spelers op de markt, waarvan er één in handen is van de overheid. Dat levert problemen op in verband met het level playing field. De concessievoorwaarden zijn uitgebreid besproken met de Kamer. In de eisen aan de hand waarvan de aanbestedingen worden beoordeeld, is sprake van een adequate borging van de relevante publieke belangen. Als nu in de privatisering een andere weg zou worden ingeslagen, zou schade worden toegebracht aan de reputatie van de overheid als betrouwbare partij in dit proces. Dat is onverstandig.

Het veto van de gemeente Amsterdam met betrekking tot de privatisering van Schiphol zal worden gerespecteerd. Er vinden al gesprekken plaats met de aandeelhouders, de gemeente Amsterdam en de gemeente Rotterdam, en Schiphol over de wijze waarop recht kan worden gedaan aan twee doelstellingen. De eerste is zoeken naar een zodanige financieringsstructuur voor de NV Schiphol dat deze in staat is om op een voor hem adequate wijze kapitaal aan te blijven trekken. De tweede is het vinden van een opzet van de vermogensstructuur op een zodanige wijze dat de overheid als aandeelhouder er kapitaal aan kan onttrekken. De gesprekken zijn tot op heden constructief verlopen.

Het kabinet is niet blij met de uitspraak van het Europees hof over het gouden aandeel bij TNT. Nadat de Staat het proces had verloren, was er geen reden meer om het belang van 10% in TNT te houden. Het kabinet had een mandaat voor verkoop van de resterende aandelen. Het precieze moment van verkoop wordt bepaald op grond van omstandigheden in de markt. Dat kan onmogelijk per keer vooraf aan de Kamer worden gemeld. De minister zal dat doen waar dat mogelijk is. Alle publieke belangen met betrekking tot post zijn gewaarborgd in de Postwet die binnenkort weer zal worden behandeld in de Kamer. Er zullen geen gedetailleerde gegevens openbaar worden gemaakt over de opbrengst van de verkoop omdat dit de onderhandelingspositie van de Staat kan schaden. De totale transactiekosten voor de Staat bedroegen minder dan 0,5%. De overheid bezit nu geen gouden aandelen meer.

DNB zal niet worden geprivatiseerd. Er zal een voorstel tot wijziging van de Bankwet 1998 worden gedaan inzake onder meer de afschaffing van de benoeming van een overheidscommissaris. De regering is geen voorstander van handhaving van de overheidscommissaris. De activiteiten van de Nederlandse Inkoopcentrale zijn reeds afgestoten. Het pand is inmiddels verkocht. Er loopt nog één rechtszaak. Hiervoor zijn reserveringen gemaakt. Als de rechtszaak is afgerond, kan de definitieve afwikkeling worden uitgevoerd. Wijziging van de rechtsvorm van de COVRA is bespreekbaar. Er zijn echter geen problemen met de huidige rechtsvorm. Hierop zal worden teruggekomen bij een volgende evaluatie.

Het traject met betrekking tot verzelfstandiging van de NPMNA loopt al enkele jaren. Het heeft de instemming van de overige aandeelhouders, met name de autoriteiten op de Nederlandse Antillen. Wijziging van het

huidige traject is niet wenselijk. Het kabinet zal zich ervan verzekeren dat er bij de Antilliaanse autoriteiten en het ministerie van BZK voldoende draagvlak bestaat. De Kamer zal hierover worden geïnformeerd. De marktpositie van NOVEC is niet echt veranderd door de onderbrenging bij TenneT. De organisatorische wijzigingen hebben geen invloed gehad op de eventuele markttoegang van andere partijen.

De evaluatie van Holland Casino zal voor de zomer aan de Kamer worden gezonden. Deze evaluatie voorziet niet in debatten over privatisering. Het onderwerp van de evaluatie was met name de mate van borging van publieke belangen en de manier waarop het overheidsbelang is georganiseerd. De rechtsvorm staat wel ter discussie. Het overleg hierover loopt nog. De overheid kan als aandeelhouder geen invloed uitoefenen op het reclamebeleid. De minister van Justitie heeft Holland Casino in 2006 op grond van de Wet op de kansspelen gesommeerd om de reclame-uitgaven te reduceren. Veel meer mogelijkheden heeft de overheid niet. De verzelfstandiging van de Sdu is zorgvuldig verlopen. De eenmalige uitkering van 4,5 mln. heeft niets te maken met afvloeiing van personeel. Zij heeft betrekking op afspraken uit 1991 over de invoering van werknemersparticipatie die nooit zijn uitgevoerd. Deze uitkering komt in plaats van de toezegging uit 1991. Er zijn geen contracten met de Sdu anders dan in het kader van de verkoop met de kopers is overeengekomen. De Sdu verricht wel diensten voor de overheid. De tarieven daarvan staan in de betreffende contracten. De garanties over het paspoort staan in het contract dat is afgesloten over de levering van de paspoorten. Daar is niets aan veranderd bij de verkoop van het staatsaandeel in de Sdu.

Toezeggingen

De voorzitter constateert dat de minister de volgende toezeggingen heeft gedaan:

- de Kamer zal nog in 2007 een nota over het deelnemingenbeleid ontvangen met een evaluatie van de huidige staatsdeelnemingen, al dan niet in combinatie met het rapport van de commissie-Wijffels;
- na de volgende benzineveiling zal in oktober een evaluatie plaatsvinden van de systematiek waarin wordt ingegaan op de optie van asymmetrische veilingen;
- de vraag naar spookliters zal schriftelijk worden beantwoord;
- er zal worden toegezien op de spoedige uitvoering van de motie-Hofstra c.s. over prijsspalen en de Kamer zal daarover worden geïnformeerd;
- de Kamer zal een voorstel tot wijziging van de Bankwet 1998 ontvangen inzake onder meer afschaffing van de overheidscommissaris;
- de Kamer zal een brief ontvangen over de samenwerking met de Antilliaanse autoriteiten en het ministerie van BZK over de NPMNA en het draagvlak voor vervreemding hiervan;
- de Kamer zal voor de zomer de evaluatie van Holland Casino ontvangen.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Tichelaar

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Ten Hoopen

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat,
Atsma

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Vente